

אספרה שמך לאחי

♦ כ"ד שבט תשפ"ה ♦

פנינים בפרשת השבוע

משפטים

♦ אם נעשה³ הדין למטה אין הדין נעשה למעלה ♦

גם כאשר יש חלילה סכסוך בין אחד לחברו, ובאים להכריע בדין תורה, ולפעמים נראה שאחד מהם כאילו הפסיד בדין, או כאשר עבר עבירה והבית דין מענישו על פי דיני התורה, אין זה הפסד ולא עונש באמת, אלא כולו ריווח, כי⁴ כשמתקיים דין למטה על פי התורה, הרי זה מונע שלא יהיה דין למעלה, שהוא הרבה יותר חמור, האש שלמעלה שורף שישים פעם יותר מאשר האש למטה, ולמשל; אם אדם חלילה חילל שבת או אכל חמץ בפסח או שאכל ביום הכיפורים, הרי האיש הזה בעצם חייב כרת, שימות לפני גיל שישים,⁵ ולפעמים גם נשמתו נכרתת מחיי עולם הבא, או שזרעו נכרת, אבל אם יקבל עונש של מלקות בבית דין הציל את נפשו ונפטר מהכרת, וכידוע בזמן הבית יוסף הסמיכו את המהר"י בי רב ונתנו תוקף לזה כאדם שמוסמך איש מפי איש עד משה רבנו שיוכל להעמיד בית דין שיוכל לתת מלקות, כי היום אסור לבית דין לתת מלקות אין מושג היום של מלקות, כי אין היום מי שנקרא מוסמך לפי הכללים של מוסמך, ואז היו אנוסים מספרד שנשלו באיסורי כרת, וכשחזרו בתשובה רצו לקבל מלקות כדי להיפטר מהכרת, אך לבסוף התבטל העניין, על ידי המהר"ב⁶ שהתנגד בתוקף מכמה וכמה טעמים.

♦ חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי ♦

מסופר על עורך דין גוי שנקלע פעם לאיזה בית כנסת בשמחת תורה, וראה כולם רוקדים שמחים ועליזים, הבין הגוי שהיום חג לכן שמחים, אך כשהתבונן במעגלי הרוקדים הבחין שמחזיקים בידם איזה דבר, ומכבדים מפעם לפעם אחד את השני להחזיקו, ולרקוד עמו, העורך דין היה מסוקרן לדעת מה הם מחזיקים, ומדוע כל כך שמחים לקבל אותו, ואמרו לו שזה ספר תורה, אבל מה זה ספר תורה שאל? הסבירו לו שזה ספר חוקים ומשפטים, הוראות איך להתנהג וכו', הגוי עמד כמשתומם ולא הבין, אכן לכל אומה יש ספר חוקים, כמובן שצריך כזה ספר ואי אפשר בלעדיו, הרי כעורך דין הוא בקי היטב בספרי החוקים של מדינתו, מפעם לפעם גם משנה את החוקים כרצונו, כדי שיוכל להרוויח כסף וכדומה, ואולי לכשעצמו יכול לשמוח עם החוקים שהמציא כדי שיוכל לחמוס ולגזול מהאזרחים, אבל אזרח רגיל מהשורה, מה לו לשמוח עם ספר החוקים ועוד לרקוד עם הספר, לחבקו ולנשקו זה לא נקלט אצלו, הוא לא מבין, יודע הוא את מאמר החכם, ההכרח לא יגונה אבל גם לא ישובת, ומה זו השמחה. נו, מה אפשר לעשות, לך תסביר לגוי...

♦ חכמה¹ בגוים תאמין, תורה בגוים אל תאמין ♦

הגוי לא רק שלא מבין את ערך התורה, התורה היא לא רק חוקים ודינים בין אדם לחברו הנצרך כדי לפשר ביניהם, התורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה שעלה ברצונו² שכשיטעון ראובן כך וכך דרך משל, ושמעון כך וכך יהיה הפסק ביניהם כך וכך, ואף אם לא היה ולא יהיה הדבר הזה לעולם, שיבואו למשפט על טענות ותביעות כאלו, אך כיון שכך עלה ברצונו וחכמתו של הקב"ה שאם יטעון זה כך וזה כך יהיה הפסק כך, הרי כשאדם מבין ולומד את הדין, הוא בעצם מחבר את שכלו עם רצונו וחכמתו של הקב"ה, ומתייחד עם ה' והרי זה קירבה נפלאה שיהודי זוכה להתקרב לה'.

♦ לא יסור שכט מיהודה וגו' עד פי יבא שילה ♦

לא רק מלפנים בזמן חז"ל, גם בזמננו כשהרב נותן לכפרה הרי זה טובה גדולה לנשמה כמו שסיפר ר' אהרן הכהן שהיה חתנו של החפץ חיים בהיותו סמוך על שלחן חותנו נחל פעם אכזבה בהשתדלותו להשיג משרת רבנות בעיר מסויימת ולא הצליח, הצטער על כך ר' אהרן והשיח את לבו בפני חותנו, החפץ חיים דיבר על לבו והצביע לפניו על כובד העול וגודל האחריות שברבנות עד שאין כדאי להצטער ולהתמרמר בשל אי קבלת משרת רבנות, אך דעתו של ר' אהרן לא נחה, וכשראה זאת החפץ חיים, הציע לפניו לספר לו מאורע שאירע לו בתקופה הקצרה שבה כיהן כרב בעיירתו ראדין, ושהיוה את אחד הגורמים לעזיבתו את הרבנות אך בתנאי שיקבל ר' אהרן על עצמו ויבטיח לו לבל יספר לאיש כל עוד שהחפץ חיים

1. מדרש איכה ב' ט' מלכה ושריה בגוים אין תורה. 2. תניא פרק ה' 3. עיין רמב"ן ויקרא י"ח כ"ט 4. רמב"ן דברים ט"ז צדק צדק תרדוף למעותחיה 5. גדולי הדורות ג' ר' אהרן כהן 6. דברים רבה שופטים פ"ה

נמצא בחיים, וכך סיפר החפץ חיים;

שמה אתה חסר כסף וזהב הרי אוצרותי לפניך, ענה ואמר; אני רוצה לעשות סחורה, לצאת לחוץ, להכיר דעת הבריות, ואני רוצה להתייעץ עמך איך להתנהג? אמר לו אדריינוס; כל סחורה שאתה רואה שהיא שפלה ונתונה בארץ, לך עסוק בה שסופה להתעלות ואתה מרויח! בא לו לארץ ישראל ולמד תורה.

לאחר זמן מצאווהו רבי אליעזר ורבי יהושע, ראוהו פניו משתנות, אמרו זה לזה; עקילס לומד תורה! כיון שבא אצלם התחיל לשאול להם שאלות הרבה והן משיבין אותו, וכאשר עלה אצל אדריינוס דודו, אמר לו למה פניך השתנו האם הפסדת סחורתך או שמא הצר לך אדם, אמר לו עקילס לא הפסדתי ולא היצר לי אלא שלמדתי תורה וגם מלתי את עצמי, אמר לו אדריינוס בכעס; לאומה זו אתה רוצה להדבק? אתה יודע כמה בזיתי אותה, כמה הרגתי אותה, לאומה הכי שפלה אתה רוצה להכנס? מה ראית בהם שאתה רוצה להתגייר? אמר לו עקילס; הקטן שבהם יודע היאך ברא הקדוש ברוך הוא את העולם מה נברא ביום ראשון, ומה נברא ביום שני, כמה שנים יש משנברא העולם ועד עתה, ועל מה העולם עומד, ותורתן אמת!

אמר לו אדריינוס; היה לך ללמוד תורתן אבל לא למול, ולא להתגייר! אמר לו עקילס אפילו החכם שבמלכותך, וזקן בן מאה שנה, אינו יכול ללמוד תורתן ולהבינו אם אינו מל ומתגייר, שהרי כתוב, מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי, רק למי כן, לבני ישראל. אמר לו אדריינוס; מי נתן לך רשות לעשות כך? אמר לו עקילס; בך התייעצתי! מתי? אמר עקילס; בשעה שאמרתי לך אני רוצה לעשות סחורה, ואמרת לי כל סחורה שאתה רואה שפלה ונתונה בארץ לך ועסוק בה שסופה להתעלות, חזרתי על כל האומות ולא ראיתי אומה שפלה נתונה בארץ כישראל וסופה להתעלות.

♦ וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמַע לְפָנֶיהֶם ♦

הזוהר הקדוש⁸ פירש; אלו סדר הגלגולים. פירוש; לפעמים ראובן תובע את שמעון לבית דין ושמעון יודע בעצמו בוודאות שהוא זכאי בדין, אך למורת רוחו הדיינים מחייבים אותו על פי התורה, והוא עומד ותמה, הלא תורת אמת היא ודרכיה דרכי נועם, ולמה מחייבים אותי? התירוץ הוא שבוודאי היה חייב בגלגול העבר לראובן, הדין עמו, וכעת חייבתו התורה לשלמו כדי לצאת ידי חובתו, ואם חבירו לוקח כעת את המעות במרמה הוא עתיד ליתן את הדין, על זה אמר הזוהר; ואלה המשפטים שהם דיני ממונות, אף על פי שנראה לפעמים נגד האמת אך האמת הוא שהם סדר הגלגולים שהשם יתברך הבורא הכל ובורא כל הנשמות הוא היודע איך היה בגלגולים הקודמים בין איש לחבירו, לכן יסובב המסבב ומנהיג על פי התורה את עולמו בחסד וברחמים ובצדק ובמשפט אמת לשפוט בין איש ובין רעהו.

♦ דִּין, רַחֲמִים, וְגַלְגֻלֵי נִשְׁמוֹת... ♦

באותו פרק אירע שאחד הקצבים נתפס במכירת בשר טריפה, כמובן שהועבר מיד מחזקתו. הלה בא לפני והביע את חרטתו על מעשיו והבטיח בכל הבטחות שבעולם לבל ישוב עוד לכסלה, וכשדמעות בעיניו התחנן לפני שאחזור להכשירו, מאחר שנוכחתי שהלה מתכוון ברצינות, וגם היה נתון במצוקה והיו לו ילדים קטנים בבית שהיה צריך לפרנסם שיתפתי מדת רחמים לדין והחזרתי לכשרותו ואילו על חטאו קנסתיו לנדב לבית המדרש "פוד" ארבעים ליטרא של נרות.

הקצב לא האריך ימים לאחר אותו מעשה וכעבור זמן קצר הלך לעולמו וכל מה שאירע עמו ירד מעל הפרק, באחד הימים ואני לומד כדרכי בעזרת נשים שלידי בית הכנסת נפלה עלי תרדמה ובחלומי והנה שלשה אנשי צורה מופיעים לנגד עיני, והגדול שביניהם פונה אלי בשאלה; ר' ישראל מאיר הלא תזכור את המאורע באותו קצב שקנסתו לנדב לצדקה "פוד" של נרות, אמור נא איפוא לשם מה התכוונת בקנס זה האם רק בתור עונש למען יזהר להבא, וכן בשביל טובת הציבור למען ישמעו ויראו, או גם למען תהיה לנענש כפרה על עוונות... נדהמתי מאד עד שלא מצאתי מילים בפי... ברם ראש המדברים הרגיעני ואמר שימתינו לי עד שתשוב אלי דעתי, נתתי לב להיזכר באותו עניין ולבסוף השבתי שעד כמה שאני זוכר הרי הטלתי עליו את הקנס לשם עונש ולא לשם כפרה, האורחים הודו לי על תשובתי ונפטרו ממני.

כשהתעוררתי מתרדמתי היה ראשי כבד עלי ועשתונותי נבוכים מבלי למצוא מרגוע לנפשי, חזרתי לתלמודי ושוב נפלה עלי תרדמה, הפעם הופיע לפני הקצב הנדון כשהוא כולו רצוף ומדוכדך ובקול בוכים החל טוען כנגדי; אוי רבי מה עוללת לי בתשובתך לבית דין של מעלה, כשעמדתי בדין והקטיגור תבע לדונני בגיהנום בעוון האכלת טריפות, טענתי שכבר נתכפרתי בקנס של הנרות, שאתה רבי הטלת עלי לעומתו טען הקטיגור שהקנס לא בא לשם כפרה אלא לשם עונש גרידא, הוחלט איפוא לשאול את פ'ך על כוונתך, ומאחר שתשובתך היתה שלא התכוונת לשם כפרה יהיה עתה עלי לעבור יסורי גיהנום קשים כדי להצטרף מאותו עוון וי לי, וי.

סיים החפץ חיים ואמר מכיון שעול הרבנות בכללו היה למורת רוחי, הרי לאחר מעשה זו כשהקיצותי משנתי גמלה אצלי ההחלטה להסתלק מן הרבנות, הלא תראה איפוא ר' אהרון יקירי מה גדולה ונוראה היה האחריות הכרוכה ברבנות סיים הח"ח את שיחתו. הרי לנו שבכוח עונשים שעל ידי מורי התורה להינצל נפשו מדין של מעלה.

♦ בְּנֵי נֶכֶד עֲרֵלִי לֵב וְעֲרֵלִי בֶּשֶׂר (יחזקאל מ"ד) ♦

הגוי לא מבין גם את עצם דברי התורה, ערל פירושו סתום, וגם הלב שלו סתום, כפי שמסופר 'במדרש, אדריינוס המלך שהחריב את ביתר אחר חורבן הבית, היה לו אחיין בשם עקילס שהיה כומר ורצה להתגייר אך היה מתיירא מן אדריינוס דודו, מה עשה, אמר לאדריינוס אני רוצה לעשות סחורה, אמר לו;

7. תנחומא משפטים סימן ה. שמות רבה פ"ל. 8. זוהר ח"ב צד. ודגל מחנה אפרים על הפרשה. 9. כתבי הרה"א ביחובסקי עמוד ל"ז.

♦ הבעל שם טוב, והחזון איש ♦

מעשה¹⁰ שבאה לפני החזון איש חבורת תלמידים משיבת פוניבו' בשאלה; מצאנו מטבע ברחוב האם לא כדאי לחשוש שמא האובד לא מישמש עדיין בכיסו ואם כן הרי זה בגדר יאוש שלא מדעת והמטבע אסורה עלינו, אמר להם אין שום יסוד לחשוש כך ואפילו אם יהיה יחיד שעדיין לא מישמש מכל מקום שייך הממון למוצא מצד הדין, יתר על כן אין טעם לנהוג במקרה זה לפני משורת הדין כי אלה הם כבשי דרמנא - (סודות של ה') שמטבע זו האבודה מפלוני תגיע לידי פלוני, לשמע הדברים פתח אחד מן החבורה והעיר על הפסוק ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם נאמר בזה"ק אלן סדורין דגלגולין ומפרש הבעש"ט שלפעמים מתחייב אדם בדין לשלם לחבירו ממון שאינו חייב בו הפעם, ואין זאת אלא תשלום חוב מגלגול קודם, נענע לו החזון"א בראשו כמי שמסכים לדבריו, כשהוא טורח ומבאר לשאר הנוכחים את הענין לאשורו.

הכוונה כמו במקרה דנן שהמקרא אומר; אשר תשים לפניהם דהיינו יש לסמוך על דין המשנה, אלו מציאות ש'לו, מציאת מעות מפורזות, ולכאורה אם יש חשש שמא לא מישמש בכיסו איך יהיה הדין דין אמת? אלא ודאי הענין קשור בסוד הגלגול שמן השמים רוצים להעביר ממון שלך לחברך כפרעון עבור מה שנשאתר לו חייב בגלגול קודם, אך אם תמשמש בכיסך, הלא שוב אין הממון שלך ואין אתה פורע לו, כי מהפקר זכה לכך מסבבים בהשגחה פרטית שאתה לא תמשמש ולא תתיימש ובינתיים ימצא חברך המטבע ויזכה בה ביושר כפי שהורו חכמים ובאופן זה יחזרו מעותיך לבעליהן מגלגול קודם.

♦ אשר תשים לפניהם ♦

סיפר¹¹ הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד; מלוא אחד תבע בערכאות את חובו מהלוה, בא הלוה וסיפר לי על כך, הזמנתי את המלוה ושאלתיו היתכן ללכת לערכאות כשיש דין ויש דיין בישראל? השיב המלוה; הלא המדובר בתביעה של חמש מאות לירות שטרלינג סכום גדול מאד באותו זמן, ועל סכום כה גדול אינני יכול להסתכן בדיני ישראל שאין להם הכח להוציא לפועל גם אם יתחייב הלוה בדין, הוצאתי ספר שמות והראיתי לו את הפסוק; ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, פירש רש"י לפניהם ולא לפני עכו"ם ואפילו ידעת בדין אחד שהם דנים אותו כדיני ישראל אל תביאהו בערכאות שלהם, שהמביא דיני ישראל לפני עכו"ם, מחלל את השם ומייקר את שם האלילים להשביחם, וידוע שעון חילול השם אינו מתכפר לא בתשובה ולא ביום הכפורים ולא ביסורים רק במיתה, ואכן בעקבות שיחה זו ביטל התובע את תביעתו בערכאות והזמינו לדיני ישראל.

סיים הגאון רבי יוסף חיים; גם היום ישנם כאלה המקיימים בכל מאורך כפשוטו, ואני מאמין באמונה שלמה ובטוחני שלא הפסידו כלום.

מעשה בגביר גדול מפולין, ששידך את בתו עם אדם ממצרים ונתן לה נדוניה מאה אלף סלעים, בשנה הראשונה לנישואיהם מתה האשה וכספי הנדוניה נשאר ביד הבעל, ומאחר שרבנו תם תיקן שאין הבעל יורש את אשתו אם מתה בלי בנים בשנה הראשונה לנישואיה (אבהע"ז נ"ג) בא אבי הכלה למצרים כדי לקבל חזרה את כספי הנדוניה כשהוא מצטייד באישורים מגדולי רבני פולין ובתוכם המהרש"ל.

כשהגיע האב למצרים התברר לו ששם לא התקבלה תקנת רבנו תם, מאחר שרבנו תם היה אשכנזי, והם ספרדים, ואולם מאחר שגם החתן היה אשכנזי שירד לגור במצרים יעצו אנשי המקום לגביר לתבוע את חתנו בבית דינו של האריז"ל שהיה חותם את שמו בתואר אשכנזי, כשהגיעו הגביר וחתנו אל האר"י לא אבה לדון דין תורה אלא הציע שישמעו לעצתו, לאחר ששניהם הסכימו, אמר האר"י שהכסף יישאר אצל החתן, ונסע האב בפחי נפש, וקודם נסיעתו שאל אבי האשה את האר"י ואמר; אמנם הסכמתי למה שתאמרו אבל מה אומר לרבני פולין אמר לו האר"י תאמר להם שכך כתוב בתורה ואלה המשפטים.

זמן מה אחר כך, שלח האריז"ל שניים מתלמידיו, רבי חיים ויטאל ורבי ישראל סרוג אל המהרש"ל ללובלין כדי שיוכיחו לו את צדקת דרכו של האר"י בעניין המעשה עם הגביר, סיפרו השלוחים למהרש"ל סיפור; לפני עשרים שנה נסעו שני אנשים בספינה והאחד מהם הלווה לחברו סכום כסף גדול של כסף וזהב על מנת שכשיגיעו לביתם יחזיר לו הלה את הכסף, חלף זמן רב המלווה לא הגיע לתבוע את כספו וללווה לא היה למי להחזיר את החוב, ואחרי זמן מה מתו שניהם, כשהגיעו לבית דין של מעלה טען המלווה; הלווה עדיין חייב לי את המעות ואיני רוצה למחול לו! ואילו הלווה טען מאחר שהוא לא הגיע מה יכולתי לעשות.

פסק בית דין של מעלה שנשמתו של הלווה תרד שוב לעולם ותתגלגל בלבוש של אשה והמלווה יתגלגל בלבוש של איש, השניים יינשאו והאשה תיתן לאיש בתור נדוניה סכום כסף ששווה לסכום ההלוואה עם הרווחים שנצברו במשך השנים, אחר כך תמות האשה במקום שלא התפשטה תקנת רבנו תם וכך יישאר הכסף אצל בעלה, אלא שאף הוא לא יאריך ימים מאחר שירידת נשמתו לעולם הייתה רק כדי שיקבל את החוב המגיע לו מהלווה.

זוהי הכוונה סיימו השלוחים בדברי מורנו האר"י שכך כתוב; ואלה המשפטים התרגום אומר על פסוק זה ואלן דינייא, ובפתח אליהו מפרש משפט איהו רחמי, ובזהוהו אומר על כך דא רזא דגלגוליא, ולכאורה שלושת הפירושים דין רחמים וגלגולים סותרים זה את זה אבל במעשה הזה מובן כיצד נפסק הדין באופן של רחמים באמצעות גלגול הנשמות, אמר להם המהרש"ל אבל על פי ההלכה הדין נפסק במקרה כזה להפך, אמרו לו השלוחים אבל מורנו האר"י רואה כל דבר כפי שהוא למעלה באמת, אמר להם; ומה יעשו אלה שאינם רואים זאת? אמרו לו השלוחים; מן השמים מסובבים זאת כך, שמקרה כזה יובא לדין אצל מי שרואה את העניינים הללו כפי שהם למעלה.

◆ כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי ◆

יהודי שנתפס בגנבה ואין לו לשלם, בית דין מוכרים אותו לעבד, ועובד את אדונו שש שנים, ובתחילת השנה השביעית מיום מכירתו יוצא בן חורין. וכזכור בפרשת מקץ למדנו שנתפס בנימין לעבד, על דבר הגביע שנמצא באמתחתו, ויוסף אמר שהוא יהיה עבד, על זה טען לו יהודה, בתורה שלנו כתוב; ואם אין לו ונמכר בגניבתו, אבל בנימין הזה, יש לו לשלם, ואינו צריך להילקח לעבד עבור הגניבה.

אם כשנמכר העבד היה נשוי לאשה, האדון חייב לזון אותם, עד שהוא יוצא לחירות, לעומת זאת יכול גם לתת לו להתחתן עם שפחה, והילדים הנוולדים מהשפחה הם נשארים עבדים לעולם, אך אם היה רווק אינו יכול לתת לו שפחה.

◆ וְאִם אָמַר יְאֹמֵר הָעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנָי ◆

עבד שאדונו נתן לו שפחה, ונולדו לו ילדים, ולפני שהגיע השנה השביעית כשהוא עדיין עבד, אמר אהבתי את אשתי השפחה, ובני שנולדו לי ממנה, ולכן איני רוצה לצאת לחירות, ושוב כפל את דבריו, מביאו האדון לב"ד ואומר דבריו לפניהם, ומגישו האדון אל הדלת כשהיא מחוברת, או אל המזוזה, ונוקב את אזנו הימנית במרצע של מתכת עד שיגיע לדלת, ואחר כך יישאר עבד עד היובל.

◆ מִשֶׁה רִבִּינוּ לֹא רֹצֵה לְצֵאת חֲפְשִׁי ◆

כשהקב"ה גזר על משה רבינו שלא יכנס לארץ ישראל אלא ימות במדבר, התפלל משה ואמר רבון העולמים אתה קראתני - משה עבדי, וכתבת בתורתך; ואם אמר 'אמר העבד אהבתי וגו' ואני אהבתי אותך, ותורתך ובניך, לא אצא חפשי, איני רוצה למות, שהרי כשאדם מת נעשה חפשי מן המצוות, בבקשה ממך שְׁמַעְנָה אֱלֹקִים רַגְלִי ואל תתעלם מתחנוני, אמר לו הקב"ה רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה! ²¹ ומדוע ציוה עליו לא לדבר יותר מזה כיון שהדין הוא; "אמר 'אמר' שצריך שהעבד לאמר פעמיים, ולכן גזר עליו אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, שלא יחזור עוד פעם טענה הזאת ואזי לא יתקיים מאמר ועבדו לעולם.

◆ וְאִשָּׁר לֹא צָרָה וְהָאֱלֹקִים אֲנָה לִידּוֹ ◆

אם הרג בשוגג שלא ארב לו להרגו אלא שה' זימן לידו אינו נהרג אלא גולה לערי מקלט. ומעשה אירע למשה רבינו עליו השלום ³¹ בשעה שאמר להקדוש ברוך הוא; וְעַתָּה אִם נָא מְצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ הוֹדַעְנִי נָא אֶת דְּרָכְךָ אֲמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֵלָה אֵלַי הַהֵרָה, כְּשֶׁהִיָּה עוֹלָה, רָאָה בֶן אָדָם שָׁבָא לְשִׁתּוֹת בְּמַעֲיָן וּנְפֵל מִמֶּנּוּ אֲרַנֵּק מֵלֵא עִם דִּינָרִים וְהֵלֵךְ לוֹ, בֵּא אָדָם אַחֵר וּמִצָּא אֲרַנֵּק וְהֵלֵךְ לוֹ, הֲרֵאשׁוֹן חָזַר לְחַפֵּשׂ אֶת אֲרַנֵּק שְׁלוֹ וּמִצָּא אָדָם שְׁלִישִׁי עַל הַמַּעֲיָן, אֲמַר לוֹ; אַתָּה לִקְחַת אֲרַנֵּק? אֲמַר לוֹ; לֹא לִקְחַתִּי כְּלוּם! עֵמַד עָלַי וְהֲרַגְנִי! רָאָה מִשֶׁה רִבִּינוּ עָלַי הַשְׁלוּם כֵּךְ, תִּמְוָה, אֲמַר לִפְנֵי הַקֶּב"ה רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם הוֹדִיעֵנִי נָא אֶת דְּרָכֶיךָ, כִּי כֵךְ וְכֵךְ רָאִיתִי וְתִמְוָה, אֲמַר לוֹ הַקֶּב"ה כֹּל מִה שֶׁרָאִיתִי אֲמַת, בַּעַל אֲרַנֵּק גִּבְוָה מֵאוֹתוֹ שֶׁמִּצָּאָהּ, וּבֵא בַעַל הָאֲבִידָה וּמִצָּא אֲבִידָתוֹ, וְאוֹתוֹ שֶׁנִּהְרַג הֲרַג לְאֲבִיו שֶׁל הַהוֹרֵג וְאֲנִכִּי אִינִיתִי לִידּוֹ, לִכֵּן אֲמַר מִשֶׁה וְהָאֱלֹקִים אֲנָה לִידּוֹ.

◆ וּבֶשֶׁר בְּשָׂדֵה מִרְפָּה לֹא תֹאכְלוּ לְכָלֵב תִּשְׁלַכְוּ אֹתוֹ ◆

התורה אסרה לאכול נבלות וטריפות, אלא להשליכם לכלב, ומדוע ניתן לכלב שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, שהרי במצרים נאמר; ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, לכן אמר הקב"ה תנו לו שכרו, ⁴¹ ומעשה בטבח אחד שהאכיל לישראל נבלות וטריפות, פעם אחת שתה יין הרבה בערב יום הכפורים, ועלה לגג ונפל ומת, ובתוך כך קידש היוסוהיו כלבים מלקקין בדמו, באו ושאלו לרבי חנינא האם מותר לטלטלו ביום הכפורים מלפני הכלבים, שהרי יש בזה איסור מוקצה, אמר להם כתוב ובשר בשדה טריפה לכלב תשליכון אותו, וזה היה גוזל את הכלבים ומאכיל את ישראל, הניחו להם לכלבים שמשלהם הם אוכלים.

[אגב, ידוע המעשה שהי אצל אחד הרבנים שתמיד בא לפניו כפרי אחד בשאלות של בשר, אם הוי כשר או טרף, ופעם קרה שתקופה ארוכה הפסיק מלבוא, ואחר כך שוב הגיע לשאול, שאל אותו הרב; למה לא הגעת לשאול כזה תקופה ארוכה, וענה; שלמד חומש וראה שכתוב טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ לְכָלֵב תִּשְׁלַכְוּ אֹתוֹ ולכן החליט שאינו צריך יותר לבוא לשאול, אלא פשוט להשליך את הבשר לכלב, ואם הכלב אוכלו זה מוכיח שהוא טריפה, וע"י זה יודע הפסק, שאלו הרב, ומה קרה כעת שבאת לשאול, ענה היהודי; שרואה כי הכלב מחמיר מאד, וכל בשר זה אצלו טריפה...]

